

KANTAR SIFO

OKTOBER 2018

ID-KAPNINGAR – SVERIGES VANLIGASTE BROTT

TEMA: PRIVATPERSONER

FÖRSÄKRINGAR FÖR EN DIGITAL VÄRLD

FÖRORD

Allt fler drabbas av ID-kapningar. Trots det är det i princip inga som lagförs för brottet. Denna typ av brottslighet är alltså inte bara mycket lönsam för bedragarna, utan även mer eller mindre riskfri.

Vi på mySafety Försäkringar har sedan 2014 genomfört en stor årlig Sifo-undersökning på ämnet ID-kapningar gentemot privatpersoner. Anledningen är enkel – vi vet att detta är Sveriges i dag vanligaste brott, men trots det tycks det inte riktigt tas på allvar. Med undersökningen vill vi visa hur det verkligen ser ut vad gäller antalet drabbade, inte bara antalet anmälningar som annars är den statistik som finns allmänt tillgänglig.

ID-kapning blev olagligt så sent som 2016. Tyvärr kan vi konstatera att lagen, i alla fall än så länge, inte har haft någon som helst effekt. För samtidigt som vi ser en fortsatt markant ökning av antalet ID-kapningar har ytterst få åtalats för brottet Olovlig identitetsanvändning. 2016 var det enligt statistiken inga fall som gick till domstol och 2017 bara totalt fem stycken. En person dömdes till fängelse och ytterligare fyra dömdes till böter. Då ska vi ha i åtanke att vår Sifo-undersökning från 2017 indikerar att 196 000 personer drabbats. Alltså mindre än tre promille av alla brott som begicks ledde till ett straff.

Vi kan kallt konstatera att polisen inte har en chans att ta hand om alla de anmälningar som kommer in och driva dem vidare. Trots att det i många av fallen finns mer eller mindre glasklara bevis för vad som hänt och vem som ligger bakom. Den som drabbas är därmed ofta lämnad att på egen hand reda ut de problem som eventuellt följer på en kapning.

Men allt är inte mörker. Medvetenheten om den här typen av bedrägerier är hög. Allt fler blir varse att det är lätt att bli lurad om man inte är vaksam. Medierna täcker området väl, i dagsläget med fokus på Bank-ID, men den mediala rapporteringen hjälper absolut till med att öka kännedomen och försiktigheten hos allmänheten.

Med ytterligare kunskap om hur man aktivt kan skydda sig och vilken hjälp man kan få om man drabbas tror vi att den här utvecklingen kan mattas av framöver.

PA Prabert, mySafety Försäkringar

KONTAKT
PA Prabert,
Kommunikationschef
+46 73 448 94 21
press@mysafety.se

RAPPORTEN

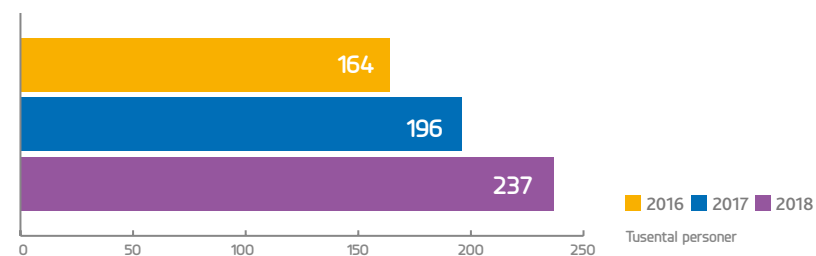
ÖVER 200 000 DRABBAS

Vår undersökning visar att 3,3% av befolkningen drabbades av en ID-kapning under de senaste 12 månaderna. Det motsvarar, omräknat till vår totala befolkning, omkring 237 000 svenskar. En ökning med 21% från den senaste mätningen där 196 000 drabbades. Tillväxttakten är procentuellt ungefär lika stor som året innan, vilket tyder på en fortsatt jämn tillväxttakt.

Även kännedomen om brottet är fortsatt hög. Endast en procent av de tillfrågade säger att de inte alls känner till begreppet ID-kapning medan hela 86% är fullt medvetna om, eller ganska säkra på, vad en ID-kapning är. En klar majoritet, 80%, känner till begreppet via media.

Breddar vi frågan till om man själv eller någon i bekantskapskretsen drabbats blir ökningen markant. Hela 24,5% svarar då jakande på frågan.

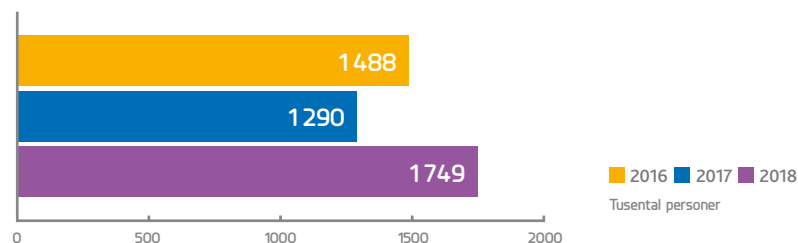
HUR MÅNGA HAR DRABBATS AV ID-KAPNING DET SENASTE ÅRET

Detta är en signifikant ökning från förra årets 18,1% och innebär att 1 749 000 människor i Sverige själva drabbats eller känner någon som blivit ID-kapad.

Den förhållandevis stora ökningen tyder på att det är allt mer accepterat att prata om att man drabbats. Man kan prata med sina vänner och bekanta om vad man råkat ut för utan att behöva skämmas. Det är i så fall en positiv utveckling då vi vet från många av våra kontakter med drabbade att man ofta känt just viss skam inför att erkänna att man blivit lurad.

HAR DU SJÄLV ELLER NÅGON I DIN BEKANTSKAPSKRETS DRABBATS AV ID-KAPNING?

ETT ALLT STÖRRE OROSMOMENT

Med hög kännedom om problemet och den återkommande media-bevakningen på området är det inte förvånande att oron att utsättas för en ID-kapning är hög. Rangordnar vi kommer ID-kapning redan på andra plats med 30%. Bara oron för att bli bestulen på plånbok, ID-kort eller mobiltelefon kommer högre med 34%.

Oron för att drabbas av olika vardagsbrott av det här slaget har legat någorlunda konstant över åren. I år har vi även ställt frågan hur pass

orolig man är för att utsättas för överfall, misshandel eller annat våldsbrott. I tider där det ofta pratas om en stor upplevd otrygghet är det inte helt förvånande att siffran är förhållandevis höga 26%.

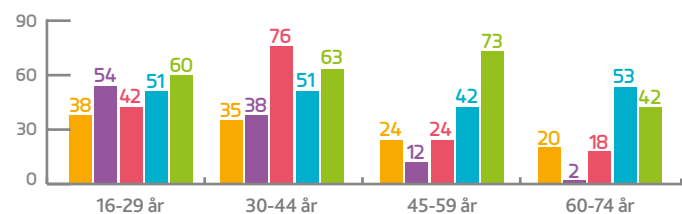
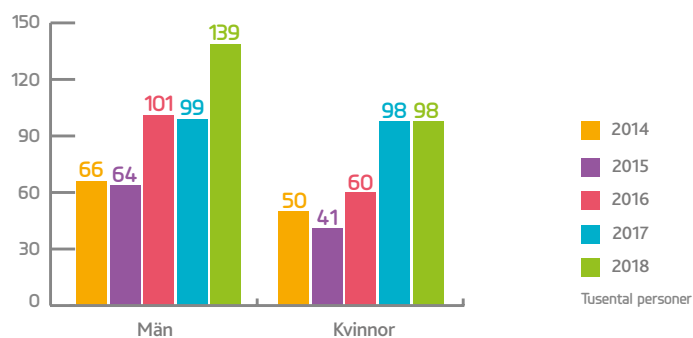

ALLA KAN DRABBAS

Det är tydligt att alla drabbas – oavsett kön och ålder. I årets siffror ser vi en markant ökning bland män, där andelen drabbade ökat med hela 40 % jämfört med året innan. Därmed ser vi återigen att män drabbas i större utsträckning än kvinnor, en skillnad som annars utjämnades förra året då antalet män som drabbats minskade en aning medan kvinnorna ökade med hela 63 %. Andelen drabbade, omräknat på hela befolkning, visar att runt 98 000 kvinnor utsatts vilket är samma nivå som förra året.

Vi ser även att antalet ID-kapningar ökat i alla åldersgrupper undantaget gruppen 60-74 år. Denna grupp, som ökade förra året och då var den mest utsatta, minskar i år med 21 % och är istället den minst utsatta. Under året som gått var det störst risk att drabbas av ID-kapning i åldersgruppen 45-59, en ökning med hela 72 %.

DRABBAD – DU SJÄLV

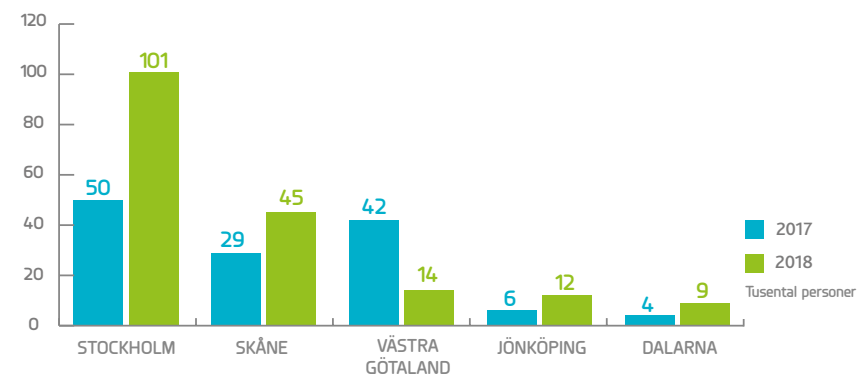

STORSTADSREGIONERNA MER UTSATTA

Tittar vi på geografisk spridning ser vi att storstadsregionerna är i topp och att Stockholm sticker ut markant i statistiken. Stockholm står för en 104-procentig ökning jämfört med förra året och står för nära på hälften av alla drabbade totalt. Ser vi till hela befolkningen tyder andelen på att 101 000 drabbats i huvudstaden och innebär i praktiken att hela 6,1 % av Stockholms ID-kapats under året som gått.

Stockholm följs av Skåne och Västra Götalands län där det uppskattade antalet drabbade blir 45 000 respektive 14 000. I Västra Götalands län ser vi istället en rejäl minskning med 67 % jämfört med året innan. I övrigt ser vi en någorlunda jämn fördelning över länen med allt från 1 000 drabbade (Jämtland och Gotland) till 12 000 i Jönköpings län.

ANTAL ID-KAPADE PER LÄN

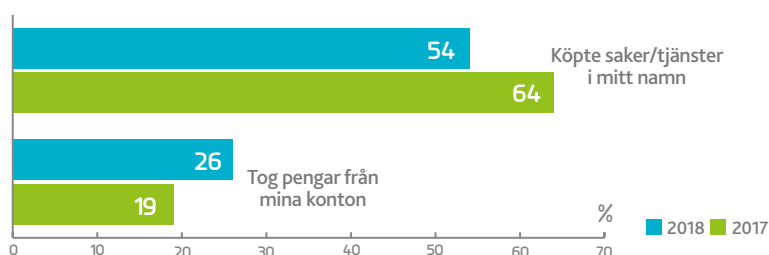

VAD HÄNDER DEN SOM DRABBAS?

Den klart vanligaste följden av en ID-kapning är att bedragarna köper varor eller tjänster i den drabbades namn följt av att man stjälar pengar direkt från den drabbades konton. Ren stöld av pengar ökar dock i år till 26 % från förra årets 19, medan att köpa varor och tjänster minskar från 64 % till 54. Det är för tidigt att säga om detta är en trend eller inte, men

vi vet även från kontakt med våra försäkringstagare att just den direkta monetära förlusten ökat och att det tycks vara fler bedragare som direkt riktar in sig på att tömma bankkonton snarare än att handla och ta lån i andras namn. Exempel som anges på hur man drabbats är att någon tömt konton via onlinespel eller att man försökt handla något över webben. 4% uppger i år även att de drabbats genom att någon tagit över personens Bank-ID, en typ av bedrägeri som man skulle kunna tro vore vanligare med tanke på den stora mediala uppmärksamhet som omger Bank-ID i dagsläget.

DE VANLIGASTE SÄTTEN ATT DRABBAS

VART VÄNDER SIG DEN SOM DRABBAS?

Hela 79% av de som drabbats säger sig ha polisanmält ID-kapningen och 11% uppger att de även tagit kontakt med sitt försäkringsbolag. Uppgiften om antalet polisanmälningar bör troligen tas med en nypa salt. Tittar vi på officiell statistik från BRÅ för perioden juni 2017 – juni 2018 kan vi uppskatta antalet anmälningar kring Bedrägeri- och förfalskningsbrott till cirka 220 000. Att 187 000 av dessa skulle röra ID-kapningar är visserligen inte omöjligt, men tyder i så fall på att det anmäls förhållandevis väldigt få bedrägeribrott av annat slag. Det största dilemma här är förstås att BRÅ fortfarande inte särredovisar anmälningar kring olovlig identitetsanvändning. När vi frågar djupare vilken typ av

hjälp de drabbade fått från polisen uppger 52% att de fått all den hjälp de förväntat sig eller tycker sig behöva. En aning förvånande siffra med tanke på den minst sagt låga upplärningsgraden. Vi misstänker att den förhållandevis höga siffran beror på att den drabbade hör av sig till polisen för att få tips och hjälp om vart de ska vända sig, och får hjälp med detta, snarare än att de förväntar sig att faktiskt få hjälp att klara upp brottet. Vi kan också anta att flera av dessa kontakter uppfattas som att man anmält brottet, utan att en faktisk anmälan upprättats.

Svaren i undersökningen visar också att merparten av de drabbade har lågt ställda förväntningar på att brotten ska klaras upp och att man istället anser att hjälpen de fått varit av ren praktiskt karaktär, som exempelvis hjälp med att fylla i anmälan som kan användas i kontakt med banker och /eller affärer där någon handlat för den drabbades pengar. 21% tyckte i sin tur att de inte fick någon hjälp alls av polisen.

ETT RISKFRITT BROTT?

Utvecklingen kring ID-kapningar är oroande. Inte bara att allt fler drabbas, utan kanske framförallt att det tycks vara ett i princip helt riskfritt brott att utföra i dagsläget. Det blir uppenbart när vi tittar på de fåtal anmälningar som faktiskt leder till en fällande dom. Som vi konstaterade i förordet i denna rapport var det fem fall som hamnade i domstol 2017 där någon dömdes för brottet.

I år ställde vi en helt ny fråga från tidigare, med syftet att försöka förstå hur många som faktiskt blir utsatta för **försök till ID-kapning**, snarare än att bara få fram hur många som faktiskt blivit utsatta.

Frågan löd "har du blivit kontaktad av någon som velat få dig att lämna ut dina personuppgifter för att sedan missbruka dessa, t ex genom ID-kapning". Svaret var nedslående. Hela 29% svarar jakande på frågan

vilket innebär, omräknat på vår totala folkmängd, att **2 092 000 personer i Sverige förra året blev utsatta för ett försök till ID-kapning**. Det är en smått chockerande siffra.

FINNS DET EN LÖSNING?

Hur kommer vi då tillrätta med det här problemet? Kortsiktigt måste vi informera ännu mer. Få upp frågan ännu högre på agendan för att färre ska drabbas. Vi måste få allmänheten att i ännu större utsträckning förstå vilka risker de tar om de inte är försiktiga och skyddar sina personuppgifter.

Kortsiktigt finns det även annat som bör göras. Ett typexempel är att BRÅ direkt bör börja särredovisa statistik kring just brottet Olovlig identitetsanvändning. Det skulle ge oss bättre insikter i hur det ser ut och göra det lättare att följa upp antalet anmälningar som inte leder någonvart.

Långsiktigt handlar det mest om resurser. Till polisen och till åklagarmyndigheten. Att faktiskt ta det här brottet på allvar och visa att man utreder och lagför den här typen av brott. Att man inte bara lämnar det till bankerna, försäkringsbolagen och de drabbade att lösa på egen hand. För utan risk att åka fast kommer försöken fortsätta att öka och troligen kommer ännu fler drabbas.

Det är dags att ta Sveriges vanligaste brott på allvar.

OM RAPPORTEN

Undersökningen som ligger till grund för rapporten genomfördes av Kantar Sifo på uppdrag av mySafety Försäkringar under juni månad 2018.

Totalt omfattar undersökningen svar från 4 205 personer fördelade över landet. Varje län har 200+ respondenter för att kunna visa på statistiskt hållbara resultat från respektive region. De tillfrågade är ett riksrepresentativt urval i åldrarna 16-74 år. Insamlingsmetoden har varit onlineundersökning med Sifo-panelen.

mySafety Försäkringar erbjuder försäkringar för nya vardagsproblem och brott, till både privatpersoner och företag. Vi är ledande inom ID-skyddsförsäkring, Näthatsförsäkring och Spärrservice samt erbjuder också andra försäkringar som ger trygghet i vardagen. Med energi, engagemang och effektivitet hittar vi nya lösningar på nya problem. Vi tycker att alla förtjänar ett bra skydd i en digital värld. mySafety Försäkringar är en del av mySafety Group. Mer information finns på www.mysafety.se.

FÖRSÄKRINGAR FÖR EN DIGITAL VÄRLD

HUVUDKONTOR Telefon: 08-408 380 00 Tegelluddsvägen 21, 115 41 Stockholm